

ISSUES IN JEWISH CONTEMPORARY SOCIETY

WHAT IS HASHKAFIA AND WHERE DOES IT COME FROM?

סמנר מדרשת רחל וחייה

(A) Hashkafa - a critical theoretical construct

1. וישקיפו על פני סדום - כל השקפה שבמקרא לרעה חוץ מהשקיפה ממעון קדשך (דברים כ"ט), שגדול כח מתנות עניים שהופך מדת רוגז לרחמים

רש"י בראשית פרק י"ט

Hashkafa means 'outlook from a high position', here used in the context of the melachim looking down over Sedom. Rashi brings the idea from Chazal that 'hashkafa' brings with it a harsh or critical connotation

2. פירוש והטעם כי השקפה היא לרעה מפני שהוא לשון מכה, וכן המשקוף נקרא "משקוף" (שמות י"ב) מפני שהדלת שוקף עליו, ולפיכך כל לשון השקפה הוא לרעה מפני שהוא מכה בכח על הדבר, וזה הוא לרעה, חוץ מן מתנות עניים שהוא מהפך מדת הדין - לטובה:

ספר גור אריה על בראשית י"ט

The Maharal links the expression to the word משקוף - the lintel of the door which is so called since the door bangs on it

Rav Yitzchak Berkovits explains that hashkafa is a theoretical construct - a way of viewing things in abstract which is of necessity harsh and critical. The practical application of hashkafic principles is often less ideal and more compromised. But at least hashkafa helps us to 'think straight' even if we can't always put that into full practice

(B) Hashkafa - context and 'metarules'

3. ועשית הישר והטוב בעיני ה' למען ייטב לך ויבאת ויירשת את הארץ הטובה אשר נשבע ה' לאבותיך:

דברים ו"ח

One of the mitzvot is to do what is 'upright and good'. Why is this a separate mitzva - aren't all of the mitzvot meant to be yashar and tov? How are we to judge whether our idea of what is straight and good is in accordance with Hashem's?

4. ולרבותינו בזה מדרש יפה, אמרו זו פשרה ולפנים משורת הדין. והכוונה בזה, כי מתחלה אמר שתשמור חקותי ועדותי אשר צוך, ועתה יאמר גם באשר לא צוך תן דעתך לעשות הטוב והישר בעיניו, כי הוא אוהב הטוב והישר: וזה ענין גדול, לפי שאי אפשר להזכיר בתורה כל הנהגות האדם עם שכניו ורעיו וכל משאו ומתנו ותקוני הישוב והמדינות כלם, אבל אחרי שהזכיר מהם הרבה, כגון לא תלך רכיל, לא תקום ולא תטור, ולא תעמוד על דם רעך, לא תקלל חרש, מפני שיבה תקום, וכיוצא בהן, חזר לומר בדרך כלל שיעשה הטוב והישר בכל דבר, עד שיכנס בזה הפשרה ולפנים משורת הדין

רמב"ן שם

The Ramban explains that, although the Torah includes hundreds of mitzvot and thousands of details, it could not possibly legislate specifically for every case in every time and place. It therefore includes this general mitzvah bein adam lechavero which requires us to be fair and honest and use our moral and ethical judgement in all circumstances

This is a parallel to the mitzvah of 'kedoshim tihiyu' (see Vayikra 19:2) in mitzvot bein adam lemakom. A person might be a gross glutton and get drunk all day eating kosher meat and drinking kosher wine and never technically break any mitzvah. Kedoshim tihiyu comes to tell us that we have an overriding obligations to be 'holy' - i.e. to follow the spirit of the law and be bigger people. So too in interpersonal relations, we must not allow the letter of the law to deflect us from the spirit of the law

5. דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם:

ויקרא י"ב

6. והענין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, א"כ ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזמת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, **והנה יהיה נבל ברשות התורה:** לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה **בדבר כללי** שנהיה פרושים מן המותרות וזה דרך התורה לפרוט ולכלול בכיוצא בזה, כי אחרי אזהרת פרטי הדינין... אמר בכלל ועשית הישר והטוב וכן בענין השבת, אסר המלאכות בלאו והטרחים בעשה כללי שנאמר תשבות

רמב"ן ויקרא י"ב:

The methodology of the Torah is to supplement the details of mitzvah with Torah 'meta-principles' which provide the context and backdrop to our practice of the mitzvot generally and sets the 'spirit' of the law

Overriding hashkafic 'meta-principles' stressed by the Torah multiple times include:-

- sensitivity for the weak and underprivileged
- enforcing justice
- that our role in this world is one of giving and mesirut nefesh, not personal gain
- that we champion the concept of delayed gratification - olam haba
- the centrality of Eretz Yisrael and the importance of fighting to protect it
- striving for shalom, particularly in the relationship between man and woman
- belief in an ultimate redemption for the world and working to achieve that end
- the centrality of Torah and Torah learning
- achieving personal purity and sanctity in act, word and thought
- that there is a metaphysical reality which goes beyond the world around us

*Rav Wolbe in Alei Shor (2:1) explains that Chazal and the Rambam consistently stress the need to identify 'klalim' - overriding principles - which we use to inform our Torah observance. This gives us context and allows us to 'see the wood and not just the trees'. **The structure of the Talmud Bavli - an organic mix of halachic and aggadata - is testimony to the stress on providing context for practical mitzvah observance***

So what is hashkafa. Here is one possible definition:-

"Hashkafa" is an understanding of the overarching principles of Torah which informs and gives context to our mitzvah observance. Given the details of daily life and the halachic norms which apply to them, hashkafa is the methodology by which those details and norms are weighed against each other to produce a psak, which is not only halachically correct, but which also resonates with the spirit of the Torah

(C) Where does Hashkafa come from and who defines it

7. **האומר אין תחיית המתים מן התורה** - שכופר במדרשים דדרשינן בגמרא לקמן מניין לתחיית המתים מן התורה, ואפילו יהא מודה ומאמין שיחיו המתים אלא דלא רמיזא באורייתא - כופר הוא, הואיל ועוקר שיש תחיית המתים מן התורה - מה לנו ולאמונתו, וכי מהיכן הוא יודע שכן הוא - הלכך כופר גמור הוא

רש"י סנהדרין צ

Here, Rashi stresses that correct hashkafot must be based on the Torah sources. Beliefs which are rooted other than in the Torah sources are an irrelevant - even if they happen to be true! The absorption of Torah hashkafa from the sources is what we call 'Daas Torah'

8. לכל אחד מאתנו יש דעת תורה - אבל באחוזים. יש שאחד זכה בחמשים אחוז, משנהו השבעים וחמש, והשלשי בחמש עשרי אחוז. אבל האחוזים הנותרים אצל כל אחד ואחד הם לא מדעת תורה כי אם דעות אחרות - דעת פרנסה, דעת מסחר... דעת תורה במאה אחוז אפשר למצוא רק אצל גדולי הדור, שפרקו מעליהם כל הבלי העולם והתמכרו אך ורק לדעת תורה

קובץ מאמרים (תשס"ע עמ' ק"ב)

*Rav Elchanan Wasserman explains that all of have some element of Daas Torah. **Pure Daas Torah (and thus the source of legitimate hashkafa) can only come from Gedolei Torah, whose minds are solely focussed on Daas Torah***

9. Were there no genuine gadol who had subscribed to the core halachic positions of what is roughly denominated modern Orthodoxy, ordinary rabbis and laymen would be hard put to cling to them. In the absence of an imprimatur from any *Shofet ShebeYamecha* whatsoever, it would be difficult, if not impossible, to justify adoption of norms and values in defiance of a wall-to-wall phalanx of gedolei Israel. Such action would simply be regarded as an error...

One's contemporary authority no doubt bases himself largely, and perhaps selectively, upon classical predecessors. But the ordinary person must base himself upon a *Shofet Shebeyamecha*. Even if we should assume that, at the personal level, a moderate *lamdan* may, and perhaps must, act in accordance with his own informed and conscientious reading of the sources - a dubious proposition in its own right - surely no course could be championed in the public sphere. Who, however imagines this to be the case? Only the ignorant and the arrogant

... with respect to the major issues generally perceived as critical to a modern orthodox *weltanschauung*, the Rav z'l took a clear position, so that, in a meaningful sense, he can indeed be regarded as both patron and advocate of that orientation. Hence, he can be rightly regarded as a legitimizing authority for the modern Orthodox Jew at his best

Those who identify with his worldview and halachic orientation can rightly regard their similar views as legitimized by his authority - with the proviso, of course, that they generally submit to that authority. They need not routinely accept any jot and tittle of his every ruling ... They should, however, meaningfully identify themselves as his followers.

Rav Aharon Lichtenstein: Legitimization of Modernity - Classical and Contemporary, Engaging Modernity - The Orthodox Forum 1997 p18

Rav Lichtenstein sees the adoption of a halachic position as dependant upon a gadol beYisrael adopting that position and 'עשה לך רב' as a means of identifying with such an authority.

10. However, there are many who contend that the primary issues are, rather, matters of *hashkafa*, to which authority per se is far less relevant, and with respect to which recourse to the classical sources is arguably self-sufficient. This brings us to the familiar shibboleth of *da'at Torah*.

I find the ... view that *gedolei Torah* are professional experts whose authority and wisdom can ordinarily be regarded as confined to the area of their technical proficiency, simply inconceivable. Our abiding historical faith in the efficacy of Torah as a pervasive ennobling, informing and enriching force dictates adoption of the concept of *da'at Torah* in some form or measure

ibid p20

He also subscribes, at least to some degree, to the concept of da'at Torah on hashkafa issues

It seems therefore that hashkafot are legitimately held where they are professed by the followers of a gadol beTorah who espoused such views. This would certainly relate for example to the hashkafot espoused by such great Torah figures as the Chafetz Chaim, Rav S.R. Hirsch, Rav Kook and Rav Soloveitchik. How would it apply however to more 'modern' hashkafot espoused by some groups today? Can hashkafa be synthesized?

11. On two occasions during the years I spent in Boston, I was privileged to have personal audiences with the Rav. The first time, in the winter of 1972, we spoke for over an hour. Two points in this conversation particularly stand out. I asked what he would recommend that I study to build an authentic hashkafa (Jewish world-view); in response, he advised that I study the aggadot of the Sages and Ramban's Commentary on the Torah—and, of course, learn as much Talmud as possible. What I find interesting, in retrospect, is that he did not recommend studying a systematic philosophic work, such as Maimonides' Guide; nor, on the other hand, some Rabbinic "handbook," such as Mesillat Yesharim. Rather, he seemed to tell me to create my own synthetic picture from classical Rabbinic sources and rishonim (medieval authorities)

An exchange with the Rav by R. Yehonatan Chipman - taken from <http://hitzeivehonatan.blogspot.com>

Rav Soloveitchik's advice is interesting, although it may be questioned whether the writer's conclusions concerning synthesized hashkafa are indeed intention of Rav Soloveitchik

Also, which areas of study are however legitimate sources from which a gadol will form his 'shikul hada'at' on hashkafic issues?

12. ודע שהדברים אשר אמר בפרקים אלו ... אינם דברים שבדיתים מעצמי ולא פרושים שחדשתים. אמנם הם עניינים לקטתים מדברי חכמים במדרשות ותלמוד וזולתם מחבוריהם. ומדברי הפילוסופים גם - כן הקדמונים והחדשים - ומחבורי הרבה בני אדם. ושמע האמת ממי שאמרה!

הקדמה לשמונה פרקים

The Rambam clearly accepts that he forms his views based not only on traditional Torah sources but also on non-Jewish sources which he understands to be true to Torah values. How far does that go? To what degree are 'modern' ideas legitimate ingredients in the formula which dictates how a gadol beTorah exercises his shikul hada'at? To what extent is such da'at Torah corrupted or enhanced by exposure to non-Torah sources. No doubt this question is itself the subject of a hashkafic debate!

13. ...ממה שאמר הכתוב (דברים י"ח) כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבות בשעריך, ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך. וכשאתה משתכל במה שכולל הפסוק הראשון מענייני הדינים תמצאם דברים שצריכים לפרט אותם, ולחלקם ולדקדק בהם בדרך הקבלה, לא כדרך אותות השכל. הלא תראה שלא הזכיר בכללם עינין מה העניינים אשר ישגו מצד השכל. כי לא אמר כשתסתפק בעינין היחוד איך הוא או בשמות הבורא ובמדותיו ובשרש משרשי הדת כעבודת המקום ובטוח עליו, והכנע לפניו ויחד המעשה לשמו ולברר המעשים הטובים מפגעי ההפסד, ועיני התשובה מן העברות, ולירא ממנו ולאהבה אותו, ולהתבושש מפניו ולחשב עם הנפש בעבור שמו, והדומה לזה ממה שיגיע אליו האדם בדרך השכל וההכרה, שתאמין בהם על ידי חכמי התורה והסמך ותסמוך על דברי קבלתם בלבד. אבל אמר שתשוב אל דעתך ותשמש בשכלך במה שדומה לזה, אחר שתעמד עליו מצד הקבלה שהיא כוללת כל מצות התורה ושרשיהן ופרקיהן ותחקר עליו בשכלך ותבונתך ושקול דעתך עד שיתברר לך האמת וידחה השקר. . . .

חובות הלבבות (הקדמה)

"For those things which you are unable to judge - whether between different types of blood, laws, impurities or disputes...you should act according to how the Sanhedrin instructs you." When you look at the list of issues in this verse you find things that need to be specified, differentiated and evaluated on the basis of tradition, but not by logical proofs and rational evaluation. In fact, there is not a single issue that the Sanhedrin needs to deal with that could be resolved entirely by reliance on human reasoning. For example, it doesn't say that if you are in doubt about the nature of G-d's Unity, His names and characteristics, one of the foundation principles of faith such as serving Him, trusting Him, submitting to Him, dedicating your actions for His sake, freeing your good deeds from bad components, repenting sins, fearing Him and loving Him, being embarrassed in His presence, making an accounting for His sake, and other such things which can be determined purely on by the human intellect - that you should believe in them solely because of what the Sages told you and simply rely on tradition without thinking. Therefore, the verse indicates that you should utilize your mind and your intellect concerning these matters - after you have mastered the knowledge of tradition...

The Chovat Halevavot seems to confirm that the more hashkafic conclusions of life are to be drawn not merely on the basis of mesora, but also, at least to some degree, on the basis of rationalization and thought. Does this mean that hashkafa, unlike halacha, is constantly evolving as the human condition moves on? And if hashkafa itself is the context in which halacha is decided, what does this say about the development of the halachic process? Consider the following contemporary examples:-

- gerut in Eretz Yisrael
- agunot and the development of new halachic innovations in the structure of marriage (pre-nups, hafka 'at kiddushin)
- heter mechira

(D) Is there a 'psak' in hashkafa

14. וכבר אמרתי לך לא פעם שאם נחלקו חכמים באיזה השקפה ודעה שאין תכליתה מעשה מן המעשים הרי אין לומר שם הלכה כפלוני

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סוטה פרק ג

The Rambam explains in his commentary on the Mishna that in matters of hashkafa there is no final psak in the Talmud. Gedolei Yisrael are left with the latitude to reach a conclusion on their own analysis

15. ואמר בעלי אסופות - פי' כי אי אפשר שיהיה דעת החכמים על דרך אחד, ואי אפשר שלא יהיה חלוק ביניהם כפי מה שהם מחולקים בשכלם. כי כל דבר ודבר אי אפשר שלא יהא בחינה יותר מאחת לדבר אחד. שאף אם הדבר טמא, אי אפשר שלא יהיה לו צד בחינה אל טהרה של מה, וכך אם הדבר טהור, אי אפשר שלא יהיה לו בחינה מה של טומאה. ובני אדם מחולקים בשכל ואי אפשר שיהיו כל שכלי בני אדם על דרך אחד כמו שיתבאר, ולכך כל אחד ואחד מקבל בחינה אחת כפי חלק שכלו. ועל זה קראם בעלי אסופות, ר"ל שיושבים אסופות ועוסקים בתורה שאף שהם מחולקים בשכלם מ"מ הם מתאספים יחד, וכאשר הם מתאספים יש בהם כל הדעות המחולקות

ספר באר הגולה - הבאר הראשון

The nature of Torah - especially hashkafa - is that it's infinite complexity requires that different gedolei Torah see it in different ways. Machloket in hashkafa is always going to be multifaceted. The key is that people are able to disagree with kavod for each other!

How does all of this impact on significant halachic decisions of our 21st century times:-

- relating to the role of the State of Israel in the Jewish people
- on the place of secular studies in Jewish educational
- on the balance of work and learning
- on the role of women in Jewish life
- on the role of rationalism in the interpretation of Torah -vs- non-rational and mystical approaches

*Also, are these **PRIMARY** hashkafic issues, or **SECONDARY** matters which can be de-emphasized to avoid unnecessary division within the Jewish people?*